

ЛӘЙЛІ МӘЖНҮН

(дастаннан үзінді)

Ләйлінің елесіне Мәжнүннің шаққан зары

Кетті деп қайран Ләйлі жар боп жатқа,
Сумандап суық хабар жеткен шақта,
Қат-қабат қайғы үстіне қасірет шөгіп,
Мәжнүнді жатты езгілеп ең аулақта.

Кетті бұл періге ұсап, ұмытты өзін,
Жын арбап шатасқандай барлық сезім,
Қайрылған қанатынан құстай құлап,
Жапанда жатыр еді жұмып көзін

Бір мезет орынынан түрегелді,
Ләйлінің сарайы деп үңгірге енді..
Қуарған бір тал шаштай қатып-сеніп,
Күбірлеп жел тілімен сөйлей берді:

—Уа, шіркін, жатқа жар боп кеткенің бе,
Жүрегін ғашығыңның тепкенің бе,
Екеуміз бірге отырған күндер қайда,
Серт бұзып, арды құрбан еткенің не?

Ант қайда, куә қайда адалдыққа,
Енді айнып ар-ұятты төккенің не?
Жүзіңді менен неге жасырасың?
Күнәм не, жазығым не,— айтшы расың,
Жүрегің айныса да адалдықтан,
Достықтан қайтіп сірә айрыласың?

Сен үшін тәңірге мұң шағып едім,
Жанымды саудаға да салып едім,
Сендегі оттай ыстық махаббаты,
Қымбатым — жанмен сатып алып едім;

Кәсібің енді сенің бос сөз болды-ау,
Көңілің маған толмай, жатқа толды-ау,
Есіркеп, ең болмаса ескерсеңші,
Мұндай да бола ма екен алдау-арбау.

Бақша едің, сені күтіп жазым өтті,
Ақыма арқалаттың қасіретті,
Су сепкен қанатыммен көгершін ем,
Жемісті мен өсірген қарға жепті.

Үзілген сауағынан сенің хұрмаң —
Басқаға у болсын деп қарғыстағам,
Күйдіріп жалын шашқан отты желмін,
Бақшадан ләззат таппас басқа адам.
Гүл шашқан миуалы бір ағаш едің,
Жемісің басқа жанға болар харам.

Мен саған едім ғой бір тиген енші.
Ант қайда? Сертің қайда? Ойлап көрші.
Адал жан, таза жүрек қайда кеткен,
Көзіме тіке қарап жауап берші.

Өзінің сабағынан гүл безер ме?
Безсе, солып түспей ме қара жерге.
Айдың алтын табағын түн қиратса
Бұрынғыдай жарқырап нұр берер ме?

Қайтіп қана енді мен шат болармын.
Бірақ та қайтіп саған жат болармын.
Ұмыта алман мен сені, ұмыта алман,
Азар болса қайғымен тез солармын.

Сен салған қайғы жанға қатты батты,
Кеудемнен қуып шықты ар-ұятты,
Доссын деп те айта алман енді сені,
Жаусың деуге,— қия алман махаббатты.

Қалжыраттың, қажыдым, бітті күшім,
Досымбысың, білмеймін, жауымбысың;
Сонда дағы безе алмай болдым әуре,
Жан азығым бір сенсін, бар тынысым.

Қайғыңнан қысқарса да жас өмірім,
Кешірім сұрайды ғой сұлулығың;
Сендей сұлу бар болса бұл жалғанда
Талай жан басын құрбан ететұғын.

Мен шырағдан болғанда таңсын ғой сен,
Арманым жоқ, алдында таңның сөнсем,

Ай сәулетті болса егер, айсын ғой сен,
Шах құрметті болса егер шахпен тең сен;

Жібек, торғын бөлеген сен бір гүлсің,
Шырынысың жүзімнің, жанға нұрсың,
Сенің нұрлы жүзіңнен от та ұялар,
Өзің отсың, сәулетпен жанып тұрсын.

Гүлді, нулы бақшаның барша сәні,
Қайтіп сенің жүзіңмен таласады,
Патша киер атылас арайынан
Сенің раушан жүзіңнің нұры асады.

Қас қағысың — құпия жатқан бір ой,
Әрбір қасың бір жаңа туған ай ғой.
Қызыл күрең мәуелі сандал ағаш —
Содан арта жаралған бұл зифа бой.

Қара шатыр сықылды қара шашың,
Қара шашқа раушан жүз жарасасың,
Сұлулықтың сұлтаны, алдың жеңіп,
Абиссин¹ мен Қытайдың² падишасын.

Мұндай сұлу ғажайып тұрған шақта
Қыйып тастап кетермін мен қай жаққа.
Қарсы алдында жанымды құрбан етем,
Одан басқа айла жоқ мен бейбаққа.

Мейлің қорла, аяусыз жаралай бер,
Мен адал боп өтемін махаббатқа,
Шыдайын да сынайын, байқайын бір,—
Тағдыр шіркін жетектер қай тарапқа.

Мәжнүнге әкесінің айтқан зары

Белгісіз жел алды ма, жын алды ма,
Зым-зия Мәжнүн кетті жоғалды ма...
Айрылған жалғызынан араб шалы
Шарқ ұрып, шарламаған жер қалды ма.

Абиссин — қара халық.

Қытай — ақ халық деген мағынада.

Алысып жүрегімен Мәжнүн кетті,
Қарт әке қалды арқалап қасіретті,
Өшті де шырағдандай үміт-сәуле,
Қам көңіл Қан аралас жасын төкті.

Аяусыз төгіл -шашып қазна-пұлын,
Көп жортты көп іздеді жалғыз ұлын,
Таба алмай өзі түгіл басқан ізін,
Жатты бұл күтіп ажал, жинап жүгін.

Қай күні келеді деп қатал ажал
Түйініп, күтіп жатты бишара шал;
Қарттық кеп, қалжыратып күшін алып,
Жол сілтеп о дүниеге тұрды тажал.

Қабырдай тар боп кетті өз мекені,
Аузынан жалын болып шықты демі.
Есіктен еңгезердей кіріп ажал
Қай күні сорлыны айдап әкетеді.

Не шығар жатқанменен үйде қорқып,
Тағы бір келейін деп шарлап, жортып,
Жетектеп үміт шіркін жолға шықты,
Жанына бір-екі жас серік ертіп.

Заңғар тау, асқар биік, сай мен сала,
Қара құм, қою орман, жасыл дала —
Бәрін де шарлап өтті желдей жортып,
Мәжнүнді таба алмады бұл сонда да.

Күндердің күнінде бір кез кеп пенде
Сілтеді қиыр шалғай жатқан жерге:
—Жер емес, ол бір жатқан дозақ,— деді,
Ұқсайды мылқау зындан, қапас көрге.

Қап-қара, қара бұлттай түсі суық,
Ол жерге тірі пенде бармас жуық,
Отты сел құздан аққан кеткен өртеп,
Жаһаннам желі-жалын, тасы — уыт.

Кәрия, не азапқа көнген пенде,
Сол жерге салып жетті бір-ақ күнде,
Кеудесі қақ, айрылып кете жаздап,
Мәжнүннің жатқан түрін көргенінде:

Саудырап сүйектері терісінде,
Адамдық бейнесінен кеткен мүлде,
Тағдырдың дүниеден қуған жаны,
Өйтеуір жатыр сұлап бір қу сүлде.

Жан емес тек бір қиял, ой сияқты.
Жай ғана демін алып Мәжнүн жатты,
Шірімес қара жерде бір тал шаштай,
Ажалдың тырнағынан аман қапты.

Ат жортпас жерлерде бұл көп қаңғырған
Адамнан аңнан бетер жасырынған.
Қазаны қасіреттің қайнап тасып
Сұлатып, есінен де адастырған.

Терісін бір тағы аңның байлап белге,
Жаралы жолбарыстай жатыр пенде,
Жатыр ол бүктетіліп бейне жылан,
Жатыр ол бауыр төсеп қара жерге.

Әкесі жайлап қана жақын келді,
Шашынан баласының сипай берді,
Әлдекім өзі бойға қан құйғандай,
Соқты кеп Мәжнүннің де жүрегі енді.

Көз ашып Мәжнүн сонда жалт қарады,
Бірақ та кім екенін танымады.
Кімде-кім өзін-өзі кетсе ұмытып,
Мүмкін бе басқа жанды танымағы.

—Жөніңді айт,-деді Мәжнүн,-уа, жолаушым.
Менен не күтесің сен? Кім боласың?
Шал айтты: „балам, балам, сорлы әкеңмін
Мен ғана енді сенің бір жоқтаушың...”

Сол жерде әке-бала құшақтасып,
Қайғысы екі жанның кетті ұласып,
Жыласты көз жастары сарқылғанша,
Тоқтасты өксіп-өксіп, мауқын басып.

Жалмажан киіндіріп жалғыз ұлын
Сорлы әке жалбарынып, шақты мұңын:

Жаным балам, жалғызым,
Сен жатар бұл жер емес,
Өмір өтіп барады,

Бұл жатысын жөн емес;
Семсерден өткір шөбі бар,
Мына бір жерден кет, балам,
Ертелей ажал тап болмай,
Еліңе есен жет, балам.
Мына жерден кетпесең,
Өз еліңе жетпесең,
Зәрлі тікен жаралап,
Уландырар тәніңді,
Ағызар судай қаныңды.
Енді екі-үш күн шыдатпас.
Қапыда қаза табарсың,
Тілегім қабыл етпесең,
Өзіммен бірге кетпесең—
Жолбарыс пен қасқырдың
Жемтігі боп қаларсың.
Жүгіре-жүгіре жалғызым
Жер шетіне жетіпсің
Сәл қалыпсың құлауға,
Көр шетіне жетіпсің.
Тәкаббар тік жарларды,
Сел іркілсе — құлатар,
Сел ағызған тауларды
Жер сілкінесе құлатар;
Қайғы селі қаптаса
Темірдей берік болсаң да
Қара жерге сұлатар.
Қайғының да шегі бар,
Зая етпе өмірді,
Иттің дағы елі бар
Болмадың ба ит құрлы.
Адам болып жаралдың,
Адам болып өтсеңші,
Періге ұқсап жүргенше,
Адамша еңбек етсеңші.
Адамшылық сапарға
Бірге аттаншы, қарағым,
Қалжыраған жанымды
Жұбатсаңшы, қарағым,
Тізгініңнен ұстатпай
Бүгін кеште бір кетсең,
Жер бетінен таппассың
Ертең мені іздеп сен.
Өлер шағым жетті ғой,

Дүниеде көп қаңғырдым;
Мұрагер боп артымда
Қалсаңшы сен, көнсеңші
Әміріне тағдырдың.
Жапырағым қуарды,
Сен гүлденіп қалсаңшы,
Шалқар көлім суалды,
Сөзіме құлақ салсаңшы.
Қасірет мені өлтірді,
Тозаң басты күнімді,
Күндізім кешке айналды,
Күтіп тұрмын түнімді;
Күнім түнге айналды,
Ей, жарық таң, қарап қал.
Жан алқымға таялды,
Ей, жалғызым, құлақ сал.
Жаным балам, жалғызым,
Алыстама жуықта.
Мен келмеске кетермін.
Орынымды суытпа;
Жолға шықтым зар жылап,
О дүниеге көшемін,
Үстім топырақ, астым сыз
Қара жер болар төсегім,
Асығыспын, қарағым,
Қоштаса алмай қаларсың,
Иесіз қалған жұртыңа
Мен кеткен соң барасың;
Қабырымды құшақтап,
Қанды жасың төгерсің,
Тілегім қабыл етпесең,
Мына жерден кетпесең,
Ақырында өзің де
Өкінішпен өлерсің.

Мәжнүннің әкесіне қайырған жауабы

—Жаным сусын болды сенің демің,
Жадырап бір ашылды көкірегім,
Шатасқан ой шырмауын бір тарқаттың,
Кіргендей болды біраз есім менің.

Сөзіңе ылтипатпен салдым құлақ,
Жаныма айтқан сөзің жақты шырақ,

Сонда да мен бейбакқа ем қонар ма,
Түпсізге кеткен жанмын мен құлдырап,

Бәрін де айтқаныңның орындар ем,
Амал жоқ, сондай қайрат жоқ қой бірақ;
Ессізге ес түсіріп не қыласыз,
Ой деген әлдақашан кеткен жырақ.

Махаббат құрбаны боп кеткен жанмын,
Басқаға бұрылмасқа серт қылғанмын,
Дүниеден қымбат маған, махаббатым,
Тойдым ғой қызығына сұм жалғанның.

Жіберді желдей қуып тағдыр мені.
Өмірді өткен-кеткен ұмытқанмын;
Естіген-білгенімді желге шаштым,
Тек қана махаббатым сақтап қалдым.

Сіз әке, білем рас, мен балаңмын,
Бірақ та атыңыз кім,— жаңылғанмын,
Ұмытқам әкем түгіл өзімді де,
Әйтеуір бар білерім — ғашық жанмын.

Жанымның нажағайы жарқ еткенде
Соңынан барлық сезім сөнген менде,
Жүрегін жастайынан жасыл соққан,
Жалғанға жат боп өскен мен бір пенде.

Тағысы табиғаттың жалғыз жанмын,
Досымын, серігімін түздегі аңның,
Дүлейі аң мінезді болып кеткем,
Жүре алман қатарында адамдардың.

Жалаңдап жанып тұрған мен бір жалын.
Жүрермін өртеп кетіп жұрттың жанын,
Дауылдай долы ойым ойран салса
Жалғаншы жан иесін мерт қылармын.
Жеріңнен жер қуған бір қаңбаққа ұсап
Жатайын саясында шыңырау жардың.

Немесе өлген жан деп қабыр қазып,
Құлпы тас орнатып қой жазу жазып.
Желі боп махаббаттың кеткен жанмын,
Өмірде мен оралар жоқ еш қазық.

„Жол шегіп о дүниеге кетем;" дейсіз,
Мен кетіп қалғанымды сіз білмейсіз,
Құр бекер бір елеске алданбаңыз,
Өлімін, өлі жаннан не тілейсіз?..

Әкесінің Мәжнүнмен қоштасуы

О, жүрегім, жалғызым!
Жан сақтаушым деуші едім,
Азаптаушым болдың-ау.
Абыройлы гүлім ең,
Сұрапылға кездесіп,
Мезгіл жетпей солдың-ау.
Жұқарған жаным жыртылды
Сенің оқтай сөзіңнен,
Қоштасатын кез жетті
Сенімен де өзіммен.
Жыйнады әкең жұмысын —
Дүниедегі аз ісін,
Жылап қал, балам, жылап қал,
Өсиет, кешу сұрап қал.
Ақтық рет құшақтап
Асылшы келіп мойныма,
Жаңбырдай жасың бұршақтап,—
Төгілсін маржан бойыма;
Сенің ыстық жасыңмен
Қарт денемді жуайын;
Бесігінде өлімнің
Күнәсіз жас бөбектей
Тыныш ұйықтатсын құдайым.
Сен де өлісің мен де өлдім,
Дүниеде босқа сенделдім,
Қош бол, қош бол, жалғызым,
Мен келмеске жөнелдім.
Қымбатым — көзім сен едің,
Жанарым сөнді, соқырмын;
Қолымнан ажал жетектеп
Барса келмес дүниенің
Кемесіне отырдым;
Көзім соқыр, көрмеймін,
Көңілім соқыр білмеймін
Соңымнан дұға оқыр кім.
Ата мен бала арасын

Жалғаған жібім үзілді,
Ұрпағыма арнаған
Кең сарайым бұзылды
Тұлдырым жоқ артымда,
Өзіммен бірге әкеттім;
Қош бол, қош бол...а, дүние,
Ал, мен кеттім, мен кеттім...

Жөнелді осыны айтып жұртына шал,
Үйінді отыр екен күтіп ажал,
Төріне шығартпастан кетті айдап,
Жүгін де жинатпады бар ма амал.

* * *

Кезбесі көк жүзінің ай сияқты,
Жаратқан беймаза ғып адамзатты;
Жарқ егіп нажағайдай сөнер адам,
Дариға-ай тәтті өмірді кім қысқартты!

Бұл дүние бір ауыл ғой, қонып өтер.
Ертеңгі сапарды ойлап, тыншың кетер,
Аз ғана аялдаған, мезгілінде
Арпалыс, ісің бітіп, жүрме бекер.

Әр адам жан тапсырса, келіп өлім,
Құтылар құрсауынан дүниенің;
Күлгенмен періште боп дүние-дию,
Тіледі бітсе екен деп ақтық демін.

Сонда да дүние шіркін қызықтырар
Мәз-мейрам, шалқып шат боп күліп тұрар;
Қайғырмас дүние деген адам үшін,
Адамзат дүниені ойлап көп қайғырар.

Дүние— алтын жиһаз, безбе бұдан,
Қызық, құмарт, адам бол; болма жылан;
Жыланға ұсап өліні азық етпе,
Сен дүниенің гүлісін шалқып тұрған.

Адам болсаң болғайсын адал жанды,
Жауыздықтан аулақ бол, сүй адамды;
Жақсылықты жақсылық табар іздеп,
Жаманат пен жақсы атақ кім шығарды.

Адам сырын айғайлап тауға айтпай ма,
Жаңғырығып тау да оған тіл қатпай ма.
Сол сияқты жақсылық, жамандығың —
Өз алдыңа айналып бір қайтпай ма.

Мәжнүннің әке өлімін естуі

Аң аулап келе жатқан бір салт атты
Мәжнүнді, ойда жоқта, ұшыратты;
Ашыққан арыстандай Мәжнүнге ол
Қанжардай тілін кезеп,
Мынаны айтты:

„Ей, бейбак! Жүрсің безіп ел-жұртыңнан,
Өмірің өткен-кеткен ұмытылған,
Дос-жаран, ата-анадан болдың жұрдай,
Бір қыз-ау осыншама әуре қылған;

Біржола айрылыпсың ар-ұяттан,
Шығыпсың адамдықтан, шарияттан,
Бүйткенше, кірсең еді жер қойнына,
Жүзіңді жасырсаң ед мүнәжаттан:

Тірідей зарлатып ең сорлы әкенді,
Қайтпасқа сапар шекті әкен енді,
Шіркін-ау, ең болмаса, жыласаңшы,
Құшақтап әке орнына кара жерді.”

Қадалды мір оғындай аңшы сөзі;
Төкті кеп жас жаңбырын екі көзі,
Солқылдап ай далада сорлы Мәжнүн,
Жұлқып жеп жатқандай-ақ өзін-өзі.

Жүгіріп, ессіз-түссіз, кете барды,
Аруақтай аралады молаларды;
Қабырын әкесінің құшаққа алып,
Күңіреніп күйзелген жан төкті зарды.

Тұтқынға күн орнына түн орнады,
Ауру жан салқын түнде күйіп-жанды,
Қалды ол қайғы өртінің ортасында,
Бір жалын жалаңдаған құшаққа алды.

„Қайда, қайда кеттің сен,
Мені тастап сорлы әкем.
Жер бетінде жетімек
Дүниеде сорлы мен бе екем.
Жасырынып қабырға
Неге бездің сен менен.
Барлық күнә өзімнен
Қадірінді білмегем;
О, сорлы әкем,
Сорлы әкем,
Кешіре көр күнәмды.
Кешу сұрап қалмадым,
Кеш қалыппын, кеше гөр,
Күнәлы жаным уланды.
Тарихаттан¹ өткізген,
Хахиқатқа² жеткізген,
Ойы: ұстазым сен едің;
Жанның мұзын жібіткен
Алтын жазым сен едің;
Айдынында ер жеткен
Бала қазың мен едім.
Жалбарынам жалынам,
Бар күнамды кеше гөр,
Қадірінді білмедім.
Жел жуытпас жалына,
Жан жуытпас маңына
Бас асау бір қашаған
Болыппын да жүріппін;
Уа, жасаған, жасаған!
Әке көңілі — алтын жаз
Жібіте алмай кетіпті,
Менің көңлім сары аяз
Мұз қатырып өтіпті.
Мамық төсек ұсынса,
Тасқа барып жатыппын,
Кілемде жібек отырмай
Ласқа барып батыппын.
Уа, кеше гөр, кеше гөр,
Барлық күна өзімнен;
Ніл дария ағыздым
Нұры қашқан көзімнен.

¹ Тарихат — ер жету толу.

² Хахиқат — әбден ер жеткен кез.

Өтсін менің өмірім
Қан жосамен, жылаумен,
Жасаған мен әкемнің
Кешірімін сұраумен".

Құшақтай сұлық жатқан суық, көрді!
Осылай сорлы Мәжнүн жылай берді;
Көтеріп кара туын түн де келді,
Күйікті жанның күйі күңіренді.

Оянып ұйқысынан таң жаршысы
Күй төкті көмейінен жыршы құсы,

Таң сұлу алтын туын тауға қадап,
Жер бетін жадыратты дем алысы;

Сол кезде сүйретілген тірі аруак
Қабырдан көтерілді жасы парлап,
Елестеп еміс-еміс кете барды
Азаңғы азынаған желдей сарнап.

Мәжнүн тағы аңдар арасында

Жер төсеп тау жастаған құпия жан
Үстінде жүре берді жалпақ жаһан,
Махаббат желі айдаған бұл бір қаңбақ,
Сапарын жел білмесе, білер ме адам;

Көп уақыт өлген әке қамықтырды,
Ойласа есінен де танып жүрді,
Жалғыз сөз „Ләйлі" деген жанын арбап,
Махаббат әкені де ұмыттырды.

Ләйлі деп зарлай берді жапан түзде,
Көктемде айтқан зары жетті күзге,
Аңға ұсап, көк балдырған қазып түбін,
Тамырын, қорек етіп жүрді елсізде.

Үркітіп тағдыр мұңы етті тағы,
Дүниеден шошынғандай болды жаны;
Мәжнүнге үйір болып кетті бәрі
Жаһанның жел аяқты жортқан аңы;

Дүниеден үріккен, жанды аң қарсы алды,
Достасып жыртқыш аңмен кете барды,
Қарашы ғажабына табиғаттың,
Естіген, көрген пенде аң-таң қалды.

Дос болып тағы аңдармен, тілін ұқты,
Орнатты ынтымақты, татулықты,
Жосылып соңына еріп аң әскері,
Аңдардың падишасы туын тікті;

Арыстан, бұғымен де дос боп кетті,
Екеуі қырдан қару алып кепті;
Жиылып жан-жақтағы жыртқыш аңдар
Мәжнүнге адалдықпен қызмет етті.

Жолбарыс, қасқыр, түлкі, аю, бұғы
Мәжнүнді күзетеді күні-түні;
Су иесі Сүлеймендей болды Мәжнүн,
Табанда орындалды не бұйрығы.

Бүркіттің қанаттарын шатыр етті,
Денесін құзғын қара құс күзетті,
Жығылып жыртқыштықтың туы мәңгі,
Қасқырлар қой жемеске берді сертті;

Арыстан адалдыққа антын берді,
Дос болуға есек пен ит те көнді:
Сықылды ерке бөбек жас құралай
Арыстан қаншығының сүтін емді.

Жүрегін қолына алып Мәжнүн жүрді,
Сап түзеп аң біткендер соңына ерді;
Сыпырып құйрығымен түлкі жазған
Мәжнүнге дайындайды жатар жерді.

Шіреніп аң патшасы Мәжнүн жатар,
Аяғын ақ бөкеннің мойнына артар,
Бұғының бүйіріне шынтақ тіреп,
Басына жастық болар құлан, арқар.

Ақсыйтып азу тісін ақ семсердей,
Патшаны жалғыз қорып тұрған ердей —
Арыстан аршын төсті, бұйра жалды,
Күзетіп отырады күн-түн демей.

Мәжнүннің мұнысына жұрт таң қалып,
Аңыз қып әкетісті талай халық;
Ағылып талай адам келіп жүрд
Білуге мұның жайын құмарланып;

Келсе егер, рұқсат ап, адал пенде,
Күтетін қонағындай қабыл алып,
Ал егер арам ойлы біреу болса
Жабылып жыртқыш аңдар салар жарып.

Жүрекпен арпалысқан талай ғашық,
Болсада жері шалғай, жолы қашық,
Мәжнүнді әдейі іздеп келіп жүрді,
Кетуге мұң мұндасып, сыр сырласып;

Пенде аз ба жүрегімен арпалысқан,
Күн сайын келіп жатты әрбір тұстан,
Әкелген азықтарын салды ортаға,
Мәжнүннен мал мен пұлын аямастан;

Кеп жатты үсті-үстіне азық-түлік,
Мәжнүннің мырзалығын аңдар біліп,
Бәрі де өзәр асқа болды қарық,
Қу түлкі күлмің қақты мұрттан күліп;

Қояр ма құлқын тамақ қызықтырмай,
Мәжнүннен көргеннен соң құрмет мұндай,
Аң деген адамнан да болды адал,
Әмірін орындады екі қылмай...

Бір хикая

Болыпты ертеде бір зұлым патша,
Ол өзі іс істепті ақымақша,
Қабаған ит біткенді жинатыпты,
Сол үшін шығарыпты қыруар ақша;

Диюдай долы иттерді арсылдаған,
Жиылып ап, күтіп-сыйлап асыраған,
Арс етсе атан мойнын алып түскен
Иттері болса керек өңшең бір нән.

Есуас долы бопты патша тіпті,
Жазықсыз жанды талай қақсатыпты,
Кімде-кім көңіліне жақпай қалса
Алдына иттерінің тастатыпты;

Шынжырлы долы иттер арс-арс үрген
Тырнағы ілінгенде бір-ақ бүрген;
Жазықсыз талай пенде итке жем боп,
Сұм патша бүкіл халқын түршіктірген.

Жақын боп, сол патшамен араласқан,
Өнерлі бір жас бопты жұрттан асқан,
„Патшаға сәл нәрседен жақпай қалсам,
Итке жем болармын"деп бұ да сасқан.

Болған соң әрі өнерлі, әрі епті,
Астыртын құпия бір іс істепті,
Ит күткен адамдармен дос боп алып,
—Көрсетіп иттеріңді жүрші,— депті;

Ұрланып не бір кеште, не таңертең,
Күн сайын бір қой алып келеді екен,
Білдірмей патшаға да, басқаға да
Сол қойын иттерге әкеп береді екен.

Құлқынға иттер тұрсын адам да құл,
Тек қана сараң болмай, жомарттық қыл,
Күнде қой бергенген соң әлгі иттер
Болыпты еркелейтін, үрмек түгіл.

Жігітке патша бір күн ашуланып;
—Мынаны таста,—депті,—итке апарып,

Әмірін екі қылар шара бар ма,
Иттерге лақтырыпты байлап, таңып.

Мұны иттер алғашқыда танымапты,
Жалмажан жұлқылауға ортаға апты...
Кенеттен үндері өшіп, күйрық бұлғап,
Еркелеп, бәрі тегіс жата қапты.

Бірі иіскеп, бірі жалап қол-аяғын,
Бұралып, еркелеп кеп, сүйеп жағын,
Қыңсылап жатып апты. Көріп пе елдер
Иттердің осыншама аяғанын.

Сол жерде түні бойы жатты жігіт,
Сұлу таң көк жиекте тұрды күліп.
Ертемен тұрған патша болда нала
Өзінің қылығына өзі өкініп.

„Ыза боп сәл нәрсеге, қаным қайнап,
Жазықсыз жасты өлімге бердім байлап,
Барып тез біліңдерші, не болды екен,
Иттер жеп қояды-ау, сірә" деді айқайлап.

Бір итші кетті де тез қайтып келді,
Патшаға бір жат хабар айтып келді,
„Уа, тақсыр, кешегі жас адам емес,
Періште екен ол бір. Қайттік енді?!"

Иттердің ортасында отыр тірі,
Жеу тұрсын, тістеген де жоқ ешбірі,
Мысықша еркелейді қасқыр иттер,
Қандай жан періште екен демес мұны".

Сол жерде сасып патша болды әбігер,
Деді ол: „жылдам барып ап келіңдер".
Жігітті ит қорадан тік көтеріп
Сарайға алып келді бір топ нөкер.

Аяу ма, сасқаны ма, кім біледі,
Сол жерде патша тұрып еңіреді:
„Кеше гөр бұл күнамды, ей қыршын жас"
„Кім едің, айтшы тез, бол, айтшы" деді.

Жас жігіт деді сонда: „Ей падиша.
Не болған, айтыңызшы, сізге осынша.

Сіз білмес жақсылықты иттер білді,
Не істемес адамұлы жан шошынса.

Итке жем етерінді сезгем көптен,
Иттерге азық бергем сол себептен,
Жегенін жақсылықпен ит қайтарды,
Білсеңіз, сізге он жыл қызмет еткем.

Сондағы көрген сыйым осы екен ғой,
Патша — әділ деген сөз бос екен ғой;
Жаманға жан қисаң да,— жау екен ғой
Итке сүйек тастасаң,—дос екен ғой".

Естіп сөз, көрген соң бұл кереметті,
Мас патша айыққандай болып кетті,
Иттен де, иттіктен де мәңгі безіп,
Адамша адалдықпен қызмет етті...

Ертеден есте қалған бұл бір аңыз,
Неге айтты деп, айыпқа бұйырмаңыз.
Жақсылық-жамандықтың мысалы ғой,
Мәжнүннің басында бар осы нағыз.

Ол дағы жаңағы жас жігітке ұсап
Аңдарды қойған жоқ па жіпсіз тұсап,
Жомарттық жауынды да дос етеді,
Ешуақыт болма сараң, болма ұсақ.

Мәжнүн жүр аңмен бірге жұрттан ерек,
Неге олай? Түсінеді көңіл зерек...
Жақсылық, жеңбейтұғын жау бола ма,
Жігіттер, мұнан ғибрат алмақ керек.

Мәжнүннің аспанға шаққан мұңы

Жап-жарық түн еді бір — бейне күндіз,
Самсаған көк жүзінде сансыз жұлдыз;
Әлемнің алтын нұрлы кең сарайын
Аралап жүрді жүзіп ай — сұлу қыз.

Аспанның сәулетіне қалып қайран,
Бір тілек сұрайтындай көктегі айдан,
ТЫП-ТЫНЫШ түн қойнында тұрды Мәжнүн...
Шарқ ұрып шолпан шықты жарқын-жайраң.

Шолпанға қарап тұрып сонда Мөжнүн
Жалынып-жалбарынып шақгы зар-мұң:
„Уа, шолпан, жұлдызы едің сен бақытты
Ежелден жаршысы едің алтын таңның;

Сескенип, сен тұрғанда түн қашады,
Нұрлы жүз жарығысың бар жаһанның,
Қуалап кеудесінен қайғы түнін
Таңын бір атырсаңшы мұңлы жанның.

Жаныма жарқын таңның нұрын сегәпі,
Үмітім қайда менің, жол көрсетші,
Жаһанның жарқын жүзді жолаушысы,
Бір хабар ғашығымнан алып келші.
Жеткізші жан дауасын, жазылайын
Қайда екен ғашық жарым, шолып өтші”.

Осыны айтып Мөжнүн, қолын жайып,
Шолпанға жалбарынып түр мұңайып.
Не қылсын жердегінің жалынғанын,
Тіл қатпай, жүзді шолпан томсырайып,

Ормелеп шолпан кектің күмбезіне,—
Кеткен сөң жауап қатпай зар сөзіне,
Қдп қара түндей қапа болған М өжнүн
Жалынды төңірінің бір өзіне:

„Уа, төңір, өзің ғана қорғанымойң.
Зарымды ай мен шолпан қайдан білсін.
Баршаның бастамасы — төңір аты,
Уа, аспан, төңіріме сен де күлс аң.

Уа, төңір, білмегенді білетін сен,
Бөрі де өз қолыңда не тілесен,
Тізгіні үміт, тілек — бөрі өзінде,
Есірке көз жасымды, пендем десең.

Ұлы іске бастайтын да бір өзіңсің,
Жарылқап тастайтын да бір өзіңсің,
Жұлдызға жер сөғылып жатса дағы,
Ешуақыт саспайтын да бір өзіңсің.

Жаһанда ешнөрсө жоқ езіңе тең,
Басканың бөрі құлың, бөрі пендең.

Жеті қат жер мен көкті жаратушым,
Мұңлы жан жалбарынып тілек етем:

Қарашы, мен бір сорлы пендеңізге,
Отырмын қара түнде, құла түзде,
Түнекті түріп, маған таң жіберші,
Жалынам, пендеңізден күдер үзбе.
Көктемім күңгірттеніп барады өтіп,
Ертелей ұрындырма суық күзге."
Айтып ол бітіргенше осы сөзін
Білдірмей ұйқы келіп, басты көзін...
Өңінде тілегенін түсте көріп,
Алданып жата берді нәзік сезім.

Түсінде болыпты бұл бір бәйтерек
Жайқалып өскен бойлап, көкті тіреп,
Бір құс кеп қоныпты да бұтағына
Желпіпті қанатымен су себелеп,—
Басына бәйтеректің маржан төгіп
Гүл әкеп орнатыпты нуға бөлеп...

Оянып, көзін ашса, ұйқысынан,
Құлпырып қызыл арай атыпты таң,
Күлімдеп, күнді күтіп, таң тұрғанда,
Отырды Мәжнүн біраз — болып аң-таң.

Ойлады ол таңғажайып көрген түсті.
Басына гүл орнатқан жұмбақ құсты,
Өзі де сол қанатты құсқа ұсап,
Хиялы әлдеқайда алып ұшты.
Зарыққан кездесе алмай мұңлы ғашық,
Болады тек түсінде қуанышты...

Мәжнүннің Ләйліден хат алуы

Күн еді десеңізші, неткен жарқын.
Күлдірген жаһан жүзін, дүние халқын.
Жұмақтың лебі ескен сәскесінен,
Желпіген жұпар желі қоңыр салқын.

Келмес пе бақыт деген мұндай күнде.
Мұндай күн нұр құймас па қам көңілге.
Жан мұңы, көз жасына бір қайрылмай,
Итшілеп кетпекші ме келмей мүлде.

Егінің өмірінің жас суарған,
Жүрегін, жанын егіп, қайғы орган,
Отырды мұңлы Мәжнүн тау басында,
Айнала аңдар жатты болып қорған.

Кенет бір шаң көрінді сонау жақтан,
Кім екен осыншама күйіндатқан.
Түтіндей қою шаңның арасынан
Көрінді бір салтатты келе жатқан.

Адам ғой, неткен адам? Таяу қалды...
Әне ол аттан түсіп, жаяулады.
Жөн білер әдепті бір жан екенін
Мәжнүннің алыстан-ақ көзі шалды.

Қолын бір сілтеп еді Мәжнүн тұрып,
Аңдары жата қалды, өмірді ұғып:
Жолаушы келе жатқан — араб екен,
Алдынан қабыл алды қарсы шығып.
Көрісіп, сәлемдесіп болғаннан соң
Сұрады жөнін Мәжнүн тез асығып.

„Жарқ етіп аққан жұлдыз сықылданып,
Жолаушым, нендей хабар жеттің алып.
Сен қайда, мен қайдамын, білемісің,
Жөніңді тез білдірші, жүрсің не ғып.

Естуге игі хабар жан ынтызар,
Айтпаңыз, болса егер бір жат хабар.
Жанымды жарқын жүзің жұбатқанмен,
Аңдардың айнымалы мінезі бар;
Жат хабар жан ауыртар айта ма деп
Тағы аңдар күдіктеніп жатқан шығар.

Жақында бір жат адам арам ойлы,
Жазықсыз улап еді ақыл-ойды,
Ақырда өз түбіне өзі жетті,
Күналы денесіне аңдар тойды;
Жүрекке ол қадаған зәрлі тікен
У жайып аралап жүр өне бойды;
Қазынаң сенің дағы сондай болса,
Айтпай-ақ, қайтшы еліңе абыройлы"

Өткір сөз өңменінен кетті өтіп,
Жолаушы басын иді тағзым етіп,

Жығылып көлеңкедей аяғына
Мәжнүнге баяндады сырын шертіп:

„Бәрінен игілердің даңқын асқан,
Жан едің жұрт таңғалтқан бала жастан.
Елсізде етегіңді аңға жайып,
Табиғат тағысымен сыр сырласқан;
Еркелеп бөбегіндей жас құралай,
Бас иген әміріңе долы арыстан.

Әр қилы хабарым бар алып жеткен,
Отым бар алып келген жан-жүректен,
Құпия жан сыры еді ешкім білмес,
Оңаша сөйлеселік сол себептен;

Ұлықсат болса егер — баяндайын,
Болмаса — өз жөніме аяндайын"
„Берші тез, не әкелдің" деді Мәжнүн,
Жан шіркін білді айтпай-ақ мәні-жайын.

Жолаушы деді сонда: „Етші сабыр,
Асауы бақытыңның жуасып тұр.
Кеше мен келе жатсам, жол үстінде
Аспанның айындай бір ару отыр;

Ай деймін, бірақ оған тең келмес ай,
Ай түгіл күннің өзі ұялғандай;
Ақ бұлттай желін жапқан желегі бар,
Танданып қарай бердім көзімді алмай;

Ұжмақтың бағында өскен бұл бір шынар,
Немесе хордың қызы осы шығар,
Отыр ма әлде бұлбұл көмейінде,
Дауысы бейне кәусар су сылдырар;

Құлпырған құралай көз нұры қандай.
Раушан жүз — қызыл арай атқан таңдай;
Жалт беріп құралайша бір қараса,
Мас қылып арыстанды ұйықтатқандай.

Бұйрасы қара шаштың — жим¹ секілді,
Бойы—әліп , оймақ аузы — мим³ секілді;
Ойы бір жатқан шежіре мың хикая,

Әліп, Мим — араб әріптерінің аттары.

Демі бір жұпар райхан гүл секілді.
Өмір де, нұр да, гүл де бір өзінде,
Кім көрген перизатты бұл секілді

Бірақ та, ерте тарқап өмір тойы,
Садақша иіліпті оқтай бойы,
Көзінде нұр орнына жас іркіліп
Теңіздей толқып жатыр қайғылы ойы.

Гүл жүзі сұрғылт тартқан нұры азайып,
Шұғласын өшіргендей көз жас шайып,
Күн екен, нұры кеміп ай болыпты,
Жайып сап бұлттай шашын тұр мұңайып.

Жалыны іштегі өрттің сыртқа шығып,
Толықсып тұр екен ол жасын сығып,
Көргенде көкірегім кетті-ау күйіп,
Жақын кеп, жөн сұрадым, иба қылып.

„Қалқам-ай, кім боласың не ғып тұрсын,
Егіліп мұнша неге налып тұрсың,
Мәнін айт тұрысыңның, көз жасыңның,
Кім үшін өрт боп күйіп, жанып тұрсың“.

Ол сонда жүзін бұрып, келді тілге,
Ойнады ащы күлкі тәтті ернінде:
„Жанымның жарасына тұз сепкен жан,
Білсеңіз мен бір мұңлы жер бетінде;

Бір кезде, Ләйлі деген қыз едім мен,
Бұл күнде мазасызбын мың Мәжнүннен,
Жұлдызы қара болған сол бір жаннан
Бұл күнде мен ессізбін жанмын өлген;

Жүрсе де нысана боп, қайғы оғына
Ер ғой ол, әйел емес мендей мына,
Махаббат сапарында ерлік жасар,
Төзе алар ыстығына, суығына;
Қапаста мен сияқты отырған жоқ,
Жүреді ол өз еркімен өз ығына.

Кім менің қасіретіме ортақтасар,
Төгемін жалғыз өзім қапаста зар,
Шошимын жас өмірім сөне ме деп,

Шыдарлық қандай менің қайратым бар.
Әлсізбін, жүрексізбін, нәзік жанмын,
Бір сорлы әйелмін ғой өресі тар;

Қарсылық күйеуіме ете алмаймын,
Әкемнен қашып және кете алмаймын,
Қамаған қайғы дария, ар жағына,
Қайрат жоқ, құлаш сермеп өте алмаймын.
Махаббат; босқа күйме отқа, дейді.
Басар жер, барар тауың жоқ па, дейді.
Құзғыннан қырғауылша қашшы, дейді.
Ар-ұят, сабыр-айла: „Тоқта,— дейді.

Әйел боп жаралған соң өрісің тар.
Қайрат жоқ тас қамалдан алып шығар.
Қаншығы арыстанның болсаң дағы,
Әйел боп жаралған соң өрісің тар.

Ойласам сол бір сорлы ғашығымды—
Тал түсте жамыламын қара түнді,
Қан көміп кетеді де жүрегімді,
Қасірет сөндіреді қуатымды;
Жүр екен қайда менің ғашық жарым,

Ұзатып батар күнің, атар таңын,
Бар ма екен сырластары, жан ашыр,
Қай жерде жаяды екен дастарқанын.
Қайырлы сапарыңда кез болмас па,
Жолаушым, алып жетші бір хабарын,"

Мұндай сөз тебіrentпес кімнің жанын
Токтатып сапарымды аялдадым;
Естіген-білгенімді сен туралы
Ләйліге былайша деп баяндадым:

„Ессіз жан, жүр дейді ол, жаһан кезіп,
Достан да жақыннан да кеткен безіп,
Достасып тағы аңдармен кеткен десед.
Аруактай азған дейді қайғы езіп.

Айрылып әкеден де ғашығынан,
Дүниеден үркіп, безіп кеткен бір жан,
Қайғысы қара тасты егілткендей,
Көзінен жосып дария жас ағылған".

Бұл сөзді естігенде түсті сұлық,
Кеткендей бәйтерегін дауыл жұлып;
Көтеріп қара жерден алдым мен де,
Қайтадан көзін ашты есі кіріп;

Қалтырып шықты сонда нәзік даусы;
„Азырақ аялдашы, ей, жолаушы,
Хат жазып ғашығыма берейін мен
Істеші бір жақсылық, алып баршы“.

Деді ол: қабыл алдым бұл тілегін
Күтім де сол маңайда бір түнедім.
Қайғының қара мөрін басқан хатын
Жасырып жүрегімдей, алып келдім.

Дегенде, Мәжнүн одан алды хатты:
Көзінен қанды жасты бұршақтатты,
Сезімнің нажағайы кетті соғып,
Қалтырап қолы хатты ашып жатты.

Ләйлінің хаты

Үшбу хатқа салдым өрнек,
Тіктім кесте шым жібектен,
Салдым өрнек — оқып көр, деп
Шым жібектен — жан жүректен.
Уа, серігім, езгі досым,
Уа, сақтаушым жанның сырын,
Жұбанышым, көңіл қошым,
Махаббатым, асыл нұрым.
Қара таста қызыл қына
Тамған сенің қаның ба екен.
Құба шөлде бар хызыра —
Жасың ба екен, зарың ба екен.
Жетімегі бұл дүниенің,
Тағы аңдардың дос-сырласы.
Оқтай тескен көкірегін
Өткір қайғы нысанасы,
Айнымасқа, адалдыққа
Жанын куә еткен, досым,
Махаббатың барша жұртқа —
Аңыз болып жеткен, досым.

Қайда жүрсің, не күйдесің,
Қайда, қайда кеттің алыс.
Сен болдың-ау қайран досым,
Жараланған бір жолбарыс.
Айырды ғой тағдыр шіркін,
Бақытыңнан және менен.
Ішім жалын, шоқ боп сыртым,
Шала жансар қалды денем.
Жаным, жарым сенсің ғана,
Жесіріңмін жалғыз қалған,
Тірі айрылдым, бар ма шара,
Көзімде жас, көңілде арман.
Тұрсам дағы жат үйінде
Жар болған жоқ, сен сөзіме,
Махаббатым сол күйінде
Сақтаулы тұр бір өзіне;
Тұр жайқалып гүлім әлі
Үзбес оны жаттың қолы.
Тек жанымды жаралады
Күнде тиіп қайғы оғы.
Күйеусымақ жалған жарым
Болса дағы қанша қатал,—
Адамшылық сақтады арын,
Жатқан емес бір түн қатар.
Жуаның да иісі бар,—
Гүл райхан бол алар ма.
Болса дағы қанша құмар —
Жетер ме ол ғашық жарға.
Жәбірлегіш жалған жүзін
Мен де тастап кетер едім,
Мекен етіп иесіз түзін
Мен де сенше өтер едім,—
Амалым не, торда отырмын.
Ұша алмаймын қанат жайып,
Шыға алмадым, көп ұмтылдым,
Мен сорлында бар ма айып.
Қара қапас қам көңілім,
Көкрегімде сөнген шамым,
Қасірет, қайғы бар өмірім,
Жылап қана жұбанамын.
Талшашыңды бермес едім
Бүкіл дүние жиһазына;
Кәусер суың күнде ішемін,
Мен бәйтерек, сен хызыра,

Хызыра суын қорек қылам,
Жұтамын да гүлдеймін ғой;
Сенің жүрген жолдарыңнан
Тікен тапсам — гүл деймін ғой.
Сен бір күнсің, мен бір аймын,
Кез болар ма тоғысатын.
Күн жолына көп қараймын,
Жанға тиіп нұр сыйпатың.
Көрсетпейді дүние күңгірт
Нұр сәулесін күн мен айдың;
Аспанымды торлаған бұлт,
Торлаған бұлт — сенің қайғың.
Сенің әкең — менің атам,
Жетім қалдық, болды қаза,
Батқанша күн, атқанша таң,
Қара киіп тартам аза.
Қара бұлттай қара шашты
Жайып салып жүрмін жылап;
Болды қапа аспан асты,
Күн күйзеліп, түн тұнжырап;
Тағы да айтам, тағы-тағы,
Жаным, жарым сенсің ғана.
Біздер сыяр жоқ жатағы,
Дүние тар бір мейманхана,
Шыда, досым, шыда, шыда,
Орнаса да заман ақыр,
Бағын тағдыр бұйрығына,
Жасыңды тый, қайрат шақыр!
Сен жыларсың, дұшпан күлер,
Жыламышы, күлдірмеші.
Сен қайғырсаң, жау сүйсінер.
Сыр бермеші, білдірмеші.
Егіншілер егін ексе,
Еккенін қой, орғанын көр;
Хұрма ағашы тікендесе,
Ертең жеміс толғанын көр.
Жалғызбын деп, мен тұрғанда,
Жасый көрме, қапаланба.
Шыда, досым, шыда, шыда,
Жалғыз жанды жебер алла.
Адамсың ғой, бұлт емессің.
Төге берме жас жаңбырын.
Бір сен үшін тудым — өстім,
Бір сен үшін бар ғұмырым".

Маржан жас хат үстіне тыр-тырс тамып,
Оқыды мұңлы Мәжнүн күйіп-жанып,
„Ғашығым, Ләйлім, Ләйлім" дей берді ол
Басы айналып, көз алды тұманданды.

Сытылып талай сағат өтіп жатты,
Токтаусыз екі көзден жасы ақты;
Құшақтап сүйіп, құшып жолаушыны
Сыйлады, сыйға қосып махаббатты.

Сұрап ап жолаушыдан қағаз, қалам,
Жарына жазды жауап бұл сорлы жан,
Болғанда жүрек — дәуіт, қаны сия,
Қасірет хатын жазып етті тамам.

Жолаушы Мәжнүнменен кош айтысты,
Жүйіткіп жел, жүрек хатын алып ұшты,
Қабылап Ләйлі хатты көз жасымен,
Жаудырды жолаушыға мың алғысты.

Мәжнүннің хаты

Жолдады хат мазасыз жан,
Қабыл алшы, сүйенішім,—
Жаралы жан, қайнаған қан,
Мұңды жүрек күйінішін.

Мен бір аруақ сүйретілген,
Қу сүйегім әлі-ақ қаусар;
Ұжмақсуы сылқ-сылқ күлген
Сенсің шәрбет, сенсің кәусер.

Мен бас ұрам аяғыңа,
Сен жатырсың құшып кімді,
Мен ортақпын бар қайғыңа,
Бердің кімге жүрегінді.

Тауап: етер жүзің — қағбам,
Басқан ізің — Михрабым да;
Жан дауасы сенсің бәлзам,
Сенсің, дертім, шарабым да.

Тәжім едің, кие алмадым,
Көңілде арман қалды шөгіп,

Қазынам ед бұйырмадың,
Баска біреу иемденіп.

Уа, Иранның гүл-бақшасы,
Уа, жұмағым аспандағы,
Бұғауымды ағытсаңшы,
Сарқылмаған жас қалмады.

Аруақпын ғой ұрма мені,
Есіркеші, еркелетші,
Тозаң басты пәк денені,
Жұпар жел боп желпіп өтші.

Есіркесең, еркелетсең,
Көктем болып келермін мен,
Ренжітсең, сыртқа тепсең,—
Қара бұлт боп төнермін мен.

Мен өлі жан — мен қара жер;
Қара жерге болма қатал,
Баптап күтсең — жер гүлденер,
Күте алмасаң шаң бұрқатар;

Тағдыр мені аяды ма,
Ар-ұяттан жұрдай еткен.
Бас ұрамын аяғыңа,
Ажыратшы қайғы-дерттен.

Құлың болып шықты даңқым,
Жау етерсің қусаң енді,
Бұзбадым мен құлдық антын,
Адал ием болсаң еді

Болсаң бірге — қара жерге
Қаруымды лақтырармын.
Қусаң аулақ мені егерде —
Қан майданға шақырармын.

Шаппа тасқа қанжарыңды;
Ерегіспе әскеріңмен.
Жараларсың өз жаныңды,
Қан сорғалар жас тәніңнен.

Келсең жылы жүрегіңмен
Құл етерсің әр пендені;
Сырға таққан құлынмын мен,
Сатпа мені, сақта мені.

Басқа жанның қанаты астын
Пана етіп кеттің ғой сен,
Маған деген адал асты
Обалсынбай, төктің ғой сен.

Ұмыттың ғой, есімімді
Мұз бетіне жазғандай-ақ;
Астымда атым көп сүрінді,—
Махаббаттың жолы тайғақ.

Көкрегіңнің көрігімен
Таға соғып берсең нетті;
Тайғақ сапар шеккенде мен,
Қалмай артта, ерсең нетті.

Түн еттің ғой күндізімді,
Аямадың, жараладың;
Аулақ салып өз-өзіңді,
Қайырылып бір қарамадың;

Жүрегім мен жаным едің,
Қалды-ау әлі қуыс денем;
От едім ғой жалын едім,
Көмір болдым, күл боп сөнем.

Не күтермін енді сенен,
Үміт өшті, көңіл қалды;
Жұбатасың құр сөзіңмен,
Құшып жатып басқа жарды.

Болсаң егер шыны ғашық
Көкрегіңнің оты қайда.
Жұбатқанмен жаның ашып,
Жазыла алман, жоқ еш пайда.

Жоғалтқанмын жүрегімді;
Білесің бе оны сірә.
Менің қайда жүрерімді
Жауап қатпас желден сұра...

О жоқ, жаным, кешіре гөр,
Қайтсем сенен безе алармын...
Көтерген соң бұл қара жер,
Сен деп зарлап жүрген жанмын.

Жүрсем дағы сұр далада,
Көкрегім мен көзім сенде,
Бас ұрамын босағана,
Шықпасам да сөнді төрге!

Мен ашатын күн жүзіңді
Басқа ашты, амал бар ма.
Бақшам едің, жүзіміңді
Қарқылдаған жеді қарға.

Бақытымның бұлбұлы ең—
Барып қондың жат ағашқа.
Қазынам ең қол тимеген,—
Мен алмадым, алды басқа.

Айым едің, баттың бұлтқа,
Шығармысың күлім қағып?
Тірі түсіп мен тамұққа
Жатырмын ғой күйіп-жанып...

Дертім де сен, дауам да сен,
Өзің білші, не дейін мен.
Тірілермін — тіріл десең,
Өлші десең өлейін мен.

Маған мәлім сенің халің,
Отырсың ғой бір зынданда,
Бұйырмасын гауһарларың,
Бір өзімнен басқа жанға.

Жалбарынам, сен есірке,
Адалдықты бұзба, жаным;
Сенің адал ақ төсіңе
Шыбын қонса қызғанамын.

Гүлі сенсің өмірімнің.
Қызғанамын, сырттан торып,
Кіремін деп бір жат үйдің
Босағасын жүрмін қорып.

Төксем дағы көздің жасын,
Тек, сөнбесін от махаббат.
Көтерермін жан жарасын,
Сен сау болсаң көңілім шат.